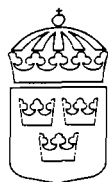

Utbildningsutskottets betänkande

1989/90:UbU16

Anslag till fristående skolor på gymnasial nivå. m.m.

1989/90
UbU16

ÅTTONDE HUVUDTITELN

I detta betänkande behandlas förslag som regeringen förelagt riksdagen i proposition 1989/90:100 bilaga 10 (utbildningsdepartementet) under avsnitt B. Skolväsendet punkterna B 20. Bidrag till driften av fristående skolor på gymnasial nivå och B 21. Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m.m. jämte motioner.

Propositionen

1. Bidrag till driften av fristående skolor på gymnasial nivå

Regeringen har under punkt B 20 (s. 167—168) föreslagit

34. att riksdagen godkänner vad som i propositionen föreslagits om ram för budgetåret 1990/91 för statsbidragsgrundande årselevplatser vid fristående skolor på gymnasial nivå,

35. att riksdagen godkänner vad som i propositionen föreslagits om stöd för hemspråksundervisning vid fristående skolor på gymnasial nivå med allmänna studievägar,

36. att riksdagen godkänner vad som i propositionen förordats om minskning av statsbidraget till sjukförsäkringsavgift och folkpensionsavgift fr.o.m. redovisningsåret 1989/90,

37. att riksdagen till Bidrag till driften av fristående skolor på gymnasial nivå för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 119 866 000 kr.

2. Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m.m.

Regeringen har under punkt B 21 (s. 169—171) föreslagit

38. att riksdagen godkänner vad som i propositionen förordats om start- och kompletteringsbidrag för utrustning till gymnasieskolan,

39. att riksdagen godkänner vad som i propositionen föreslagits om planeringsramar för anslaget.

40. att riksdagen till Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m.m. för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 103 295 000 kr.

1989/90:UbU16

Motionerna

1989/90:Ub245 av andre vice talman Christer Eirefelt och Margareta Fogelberg (fp) vari yrkas

1. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om utökning av antalet årselevplatser med statsbidrag vid Falkenbergs konstskola,

2. att riksdagen som sin mening ger regeringen till känna vad i motionen anförts om statsbidragssystemets utformning vad gäller fördelningen mellan skolorna.

1989/90:Ub317 av Lars Werner m.fl. (vpk) vari yrkas

27. att riksdagen till utrustning i gymnasieskolan för budgetåret 1990/91 anslår 25 milj.kr. utöver regeringens förslag till anslaget B 21. Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m.m.,

1989/90:Ub819 av Ann-Cathrine Haglund m.fl. (m) vari yrkas

8. att riksdagen hos regeringen begär förslag till bidragssystem för fristående skolor på gymnasial nivå i enlighet med vad i motionen anförts.

1989/90:Ub825 av Ann-Cathrine Haglund m.fl. (m) vari yrkas

27. att riksdagen beslutar att avskaffa anslaget Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m.m.

Utskottet

1. Bidrag till driften av fristående skolor på gymnasial nivå

Ur anslaget utgår bidrag till riksinternatskolor, skolor som omfattas av privatskolförordningen (1967:270) samt Bergsskolan i Filipstad. Från anslaget bekostas också statsbidrag till sådana skolor med enskild huvudman som av regeringen har förklarats berättigade till statsbidrag enligt förordningen (1984:573) om statsbidrag till fristående skolor på gymnasial nivå.

Riksdagen beslutar varje år om ram för det totala antalet årselevplatser, som får ligga till grund för statsbidrag till fristående skolor på gymnasial nivå resp. budgetår. Regeringen fastställer för varje skola vilken utbildning och hur många årselevplatser som får ligga till grund för statsbidrag.

Riksdagen fastställde vid riksmötet 1988/89 (prop. 1989/90:100, bet. 1988/89:UbU16, rskr. 1988/89:206) *ramen för statsbidragsgrundande årselevplatser* för budgetåret 1989/90 till 4 255 årselevplatser. För att ge

utrymme för begärda ökningar av statsbidragsgrundande organisation vid vissa skolor och i vissa fall för nytillkommande skolor föreslår regeringen i årets budgetproposition en ökning av ramen med 215 platser till totalt 4 470 årselevplatser för budgetåret 1990/91.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

I motion 1989/90:Ub245 (fp) yrkande 1 föreslås att *antalet statsbidragsgrundande årselevplatser vid Falkenbergs konstskola* skall utökas för budgetåret 1990/91. Enligt motionärerna har Falkenbergs konstskola 16 platser under innevarande läsår medan antalet inskrivna elever uppgår till 35.

Enligt vad utskottet erfarit har Falkenbergs konstskola till regering-
en inkommit med ansökan om ökad tilldelning av statsbidragsgrundan-
de platser fr.o.m. läsåret 1990/91. Det är regeringen som prövar frågan
om statsbidrag till fristående skola utifrån de riktlinjer som angetts av
riksdagen. Med det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår
motion 1989/90:Ub245 yrkande 1.

Regeringen föreslår att *stöd* bör kunna utgå också för *hemspråksunder-
visning vid fristående skolor på gymnasial nivå med utbildning motsva-
rande gymnasieskolans allmänna studievägar*. För detta ändamål beräk-
nas 300 000 kr. under detta anslag.

Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Utskottet tillstyrker även regeringens förslag om *minskning av statsbi-
draget till sjukförsäkringsavgift och folkpensionsavgift fr.o.m. redovis-
ningsåret 1989/90*.

Det samlade medelsbehovet under anslaget beräknas till
119 866 000 kr. Utskottet föreslår att riksdagen beträffande *anslagsbe-
loppet* under Bidrag till driften av fristående skolor på gymnasial nivå
anvisar ett förslagsanslag på 119 866 000 kr. för budgetåret 1990/91.

Enligt motion 1989/90:Ub245 (fp) yrkande 2 är nuvarande statsbidrags-
system enligt förordningen (1984:573, 1988:661) om statsbidrag till
fristående skolor på gymnasial nivå inte rättvist. Det innebär att
bidragsbeloppet per elev är olika vid olika skolor. *Statsbidragets nivå
för Falkenbergs konstskola* bör enligt motionärerna höjas.

Med anledning av motionsyrkandet vill utskottet anföra följande.

Enligt förordningen om statsbidrag till fristående skolor på gymna-
sial nivå finns bestämmelser om grunder för bidragsberäkningen
(6—10 §§). Regeringen fastställer för bidragsberättigad utbildning vid
varje skola det högsta antal årselevplatser som får ligga till grund för
beräkning av bidraget. När det gäller ianspråktagen årselevplats, mul-
tipliceras det belopp som regeringen för resp. redovisningsår har
fastställt per högstadieelev enligt förordningen (1983:97) om statsbidrag
till fristående skolor för skolpliktiga elever med den faktor, som
regeringen utifrån kostnaderna för skolans drift fastställer för utbild-
ningen vid resp. skola. Enligt SÖ:s anslagsframställning för budgetåret
1990/91 finns från ett antal skolor framställningar om justering av den
s.k. omräkningsfaktorn för resp. skola.

Utskottet vill erinra om att riksdagens beslut om statsbidrag till fristående skolor på gymnasial nivå (prop. 1983/84:118, UbU 1983/84:27, rskr. 1983/84:366) innebar att det nya statsbidragssystemet skulle vara kostnadsneutralt vid jämförelse med det föregående systemet. De skolor som vid tiden för införandet av det nya bidragssystemet (den 1 juli 1984) var bidragsberättigade, erhöll bidrag baserat på kostnader för såväl lärarlöner som lokaler m.m. Eftersom dessa skolors verksamhet byggde på stöd i minst motsvarande omfattning fick de behålla sin bidragsnivå i det nya systemet. Bidraget till nytillkommande skolor baserar sig endast på kostnader för lärarlöner, ett förhållande som är känt när skola ansöker om att bli bidragsberättigad. Dessa skolor har alltså som regel en lägre bidragsnivå per elev än de som blivit statsbidragsberättigade vid tidigare tillfälle. Falkenbergs konstskola har fått statsbidrag efter den 1 juli 1984.

Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1989/90:Ub245 yrkande 2.

I motion 1989/90:Ub819 (m) yrkande 8 begärs förslag till *nytt bidragssystem för fristående skolor på gymnasial nivå*. Motionärerna anser att det bör utformas så att bidraget blir elevrelaterat. Elevernas rätt att välja skola bör samtidigt slås fast.

Utskottet vill erinra om att riksdagen har behandlat motioner om ett elevbaserat statsbidragssystem för grundskolan vid flera tillfällen och senast hösten 1989 (bet. 1989/90:UbU3, rskr. 52). Utskottet vill vidare erinra om att frågan om ett nytt statsbidragssystem för hela ungdomsskolan har aktualiserats vid riksdagens behandling av proposition 1989/90:41 (bet. 1989/90:UbU9, rskr. 58) om kommunalt huvudmannaskap för lärare m.fl. på skolområdet. I propositionen räknar föredragande statsrådet med att under nästa budgetår återkomma till regeringen med förslag till riksdagen när det gäller statsbidrag till de olika skolformerna. Utskottet utgår från att statsbidragssystemet för fristående skolor på gymnasial nivå kommer att prövas i detta sammanhang. Med hänvisning till det anförda föreslår utskottet att riksdagen avslår motion 1989/90:Ub819 yrkande 8.

Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m.m.

Från anslaget utgår statsbidrag till anskaffning av utrustning i gymnasieskolan. Bestämmelser om bidrag finns i förordningen (1987:708) om statsbidrag till anskaffning av utrustning i gymnasieskolan. Kommuner-na har enligt föreskrifterna rätt att i mån av medel få startbidrag och kompletteringsbidrag. Särskilda föreskrifter gäller i fråga om statsbidrag till kostnader för datorutrustning och programvara i gymnasieskolan. Särskilt verksamhetsstöd till vissa lågfrekventa utbildningar i gymnasieskolan kan även anvisas ur anslaget. Slutligen utgår medel för stöd för verksamhet vid tekniska centra där gymnasieskolan medverkar.

SÖ ser för närvarande över konstruktionen av statsbidrag till utrustning i syfte att förenkla hanteringen av dessa bidrag. I sin anslagsfram-

ställning för budgetåret 1990/91 föreslår SÖ att statsbidrag till utrustning skall kunna utgå till både primärkommuner och landsting. Nuvarande föreskrifter innebär nämligen att endast utbildningar med primärkommunalt huvudmannaskap kan få utrustningsbidrag. SÖ föreslår vidare, i avvaktan på en mera genomgripande förändring och förenkling av konstruktionen av bidragen till utrustning, att rätten att besluta om kompletteringsbidrag skall föras över från SÖ till länskolnämnderna fr.o.m. den 1 juli 1990.

I budgetpropositionen biträder föredragande statsrådet SÖ:s förslag beträffande rätten att besluta om kompletteringsbidrag. När det gäller frågan om att statsbidrag till utrustning skall kunna utgå till både primärkommuner och landsting avser föredragande statsrådet att i den aviserade propositionen om reformering av gymnasieskolan ta upp frågan om statsbidrag till utrustning. Föredragande statsrådet är därför inte beredd att nu ta ställning till SÖ:s förslag i denna del.

Utskottet föreslår beträffande *start- och kompletteringsbidrag för utrustning till gymnasieskolan* att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1989/90:100.

Beträffande *anslagsbeloppet* under Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m.m. för budgetåret 1990/91 föreslår regeringen att riksdagen anvisar ett reservationsanslag på 103 295 000 kr.

Enligt motion 1989/90:Ub825 (m) yrkande 27 bör riksdagen avskaffa detta anslag. Det bör vara ett kommunalt åtagande att förse gymnasieskolan med nödvändig utrustning, anser motionärerna. I detta hänseende bör gymnasieskolan jämföras med grundskolan. Enligt motion 1989/90:Ub317 (vpk) yrkande 27 är gymnasieskolornas utrustning ofta omodern eller otillräcklig. Utrustningsproblemen har enligt motionärerna aktualiserats i samband med försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan. Mot denna bakgrund föreslås i motionen att riksdagen till detta anslag anvisar 25 milj.kr. utöver vad regeringen i proposition 1989/90:100 har föreslagit beträffande utrustning i gymnasieskolan.

När det gäller yrkandet om att avskaffa förevarande anslag vill utskottet hänvisa till riksdagens behandling av ett liknande yrkande vid riksmötet 1988/89 (bet. 1988/89:UbU16, 1988/89 rskr. 206). Utskottet framhöll bl.a. vikten av att eleverna i gymnasieskolan har tillgång till modern utrustning inom t.ex. datorområdet och att det statliga stödet till kommunerna i form av start- och kompletteringsbidrag är en viktig förutsättning för kvalitativt god utbildning och en likvärdig utbildning i landets gymnasieskolor.

Utskottet vill till detta lägga att utredningen angående utvärdering av försöksverksamheten med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan (UGY) i betänkandet SOU 1989:90 Utvärdering av försöksverksamhet med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan bl.a. behandlat vissa kostnadsfrågor i anslutning till försöksverksamheten. UGY konstaterar att för vissa av försökskommunerna har kostnaderna för nyanskaffning av bl.a. utrustning blivit oväntat höga. Enligt utred-

ning beror detta till viss del på att underhåll och nyanskaffning av lokaler och utrustning för den ordinarie yrkesutbildningen hittills varit eftersatt.

Då utskottet finner det föreslagna anslagsbeloppet väl avvägt anser utskottet att riksdagen med avslag på motionerna 1989/90:Ub317 yrkande 27 och 1989/90:Ub825 yrkande 27 till Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m.m. för budgetåret 1990/91 bör anvisa ett reservationsanslag på 103 295 000 kr.

I budgetpropositionen föreslås att 75 758 000 kr. får gälla som *planeringsramar för start- och kompletteringsbidrag* budgetåren 1991/92 och 1992/93, dvs. samma belopp som föreslås för budgetåret 1990/91. Utskottet tillstyrker regeringens förslag.

Hemställan

Utskottet hemställer

Bidrag till driften av fristående skolor på gymnasial nivå

1. beträffande *ram för statsbidragsgrundande årselevplatser* att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1989/90:100,

2. beträffande *statsbidragsgrundande årselevplatser vid Falkenbergs konstskola*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ub245 yrkande 1,

3. beträffande *stöd för hemspråksundervisning vid fristående skolor på gymnasial nivå med allmänna studievägar*

att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1989/90:100,

4. beträffande *minskning av statsbidraget till sjukförsäkringsavgift och folkpensionsavgift fr.o.m. redovisningsåret 1989/90*

att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1989/90:100,

5. beträffande *anslagsbeloppet under Bidrag till driften av fristående skolor på gymnasial nivå*

att riksdagen med bifall till proposition 1989/90:100 till *Bidrag till driften av fristående skolor på gymnasial nivå* för budgetåret 1990/91 anvisar ett förslagsanslag på 119 866 000 kr.,

6. beträffande *statsbidragets nivå för Falkenbergs konstskola*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ub245 yrkande 2,

7. beträffande *nytt bidragssystem för fristående skolor på gymnasial nivå*

att riksdagen avslår motion 1989/90:Ub819 yrkande 8,

res. 1 (m, fp)

Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m.m.

8. beträffande *start- och kompletteringsbidrag för utrustning till gymnasieskolan*

att riksdagen godkänner vad som förordats i proposition 1989/90:100,

9. beträffande *anslagsbeloppet under Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m.m.*

att riksdagen med bifall till proposition 1989/90:100 och med avslag på motionerna 1989/90:Ub317 yrkande 27 och 1989/90:Ub825 yrkande 27 till *Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m.m.* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 103 295 000 kr.,

res. 2 (m)

res. 3 (vpk)

10. beträffande *planeringsramar för anslaget*

att riksdagen godkänner vad som föreslagits i proposition 1989/90:100.

Stockholm den 19 april 1990

På utbildningsutskottets vägnar

Lars Gustafsson

Närvarande: Lars Gustafsson (s), Helge Hagberg (s), Ann-Cathrine Haglund (m), Lars Leijonborg (fp), Lars Svensson (s), Birgitta Rydle (m), Ingvar Johnsson (s), Margareta Israelsson (s), Berit Löfstedt (s), Birger Hagård (m), Carl-Johan Wilson (fp), Marianne Andersson i Vårgårda (c), Björn Samuelson (vpk), Eva Goës (mp), Ingegerd Wärnersson (s), Jan Björkman (s) och Marianne Jönsson (c).

Reservationer

1. Nytt bidragssystem för fristående skolor på gymnasial nivå (mom. 7)

Ann-Cathrine Haglund (m), Lars Leijonborg (fp), Birgitta Rydle (m), Birger Hagård (m) och Carl-Johan Wilson (fp) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 4 börjar med "Utskottet vill" och slutar med "yrkande 8" bort ha följande lydelse:

Enligt utskottets mening bör ett nytt statsbidrag till fristående skolor på gymnasial nivå grundas på principen att det skall vara möjligt att tillgodose elevers och föräldrars önskemål att välja skola. De nya bestämmelserna bör utgå från att statsbidraget skall beräknas per elev och att bidraget skall motsvara ungefär det belopp som staten betalar för elever i likartad kommunal utbildning. Detta bör riksdagen med bifall till motion 1989/90:Ub819 yrkande 8 som sin mening ge regeringen till känna.

dels att moment 7 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

1989/90:UbU16

7. beträffande *nytt bidragssystem för fristående skolor på gymnasial nivå*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Ub819 yrkande 8 som sin mening ger regeringen till känna vad utskottet anfört,

2. Anslagsbeloppet under Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m.m. (mom. 9)

Ann-Cathrine Haglund, Birgitta Rydle och Birger Hagård (alla m) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "När det" och på s. 6 slutar med "på 103 295 000 kr." bort ha följande lydelse:

När det gäller kostnader för skollokaler, utrustning, materiel m.m. anser utskottet i likhet med motionärerna att gymnasieskolan bör jämföras med grundskolan, dvs. skolhuvudmännen bör svara för dessa kostnader. Enligt utskottets mening kan statsbidrag till stöd för anskaffning av utrustning o.d. för att t.ex. starta nya utbildningsvägar i gymnasieskolan innebära att resurser allokteras felaktigt från både statlig och kommunal synpunkt. Enligt utskottets uppfattning bör därför förevarande anslag helt avskaffas.

Utskottet föreslår att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Ub825 yrkande 27 samt med avslag på proposition 1989/90:100 och motion 1989/90:Ub317 yrkande 27 beslutar att detta anslag inte skall föras upp på statsbudgeten budgetåret 1990/91.

dels att moment 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

9. beträffande *anslagsbeloppet under Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Ub825 yrkande 27 och med avslag på proposition 1989/90:100 samt motion 1989/90:Ub317 yrkande 27 beslutar att anslaget Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m.m. inte skall föras upp på statsbudgeten budgetåret 1990/91.

3. Anslagsbeloppet under Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m.m. (mom. 9)

Björn Samuelson (vpk) anser

dels att den del av utskottets yttrande som på s. 5 börjar med "När det" och på s. 6 slutar med "103 295 000 kr." bort ha följande lydelse:

Utskottet vill hänvisa till utvärderingen av pågående försöksverksamhet med treårig yrkesinriktad utbildning i gymnasieskolan. De första utvärderingsrapporterna visar bl.a. att nuvarande utrustning i gymnasieskolorna ofta är omodern eller otillräcklig. Mot denna bakgrund föreslår utskottet att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Ub317 yrkande 27, med anledning av proposition 1989/90:100 och med avslag

på motion 1989/90:Ub825 yrkande 27 anslår 25 milj.kr. utöver vad regeringen har föreslagit i propositionen till Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m.m., dvs. 128 295 000 kr. för budgetåret 1990/91.

1989/90:UbU16

dels att moment 9 i utskottets hemställan bort ha följande lydelse:

9. beträffande *anslagsbeloppet under Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m.m.*

att riksdagen med bifall till motion 1989/90:Ub317 yrkande 27, med anledning av proposition 1989/90:100 och med avslag på motion 1989/90:Ub825 yrkande 27 till *Bidrag till utrustning för gymnasieskolan m.m.* för budgetåret 1990/91 anvisar ett reservationsanslag på 128 295 000 kr.

